

רשת
שיעורים
תורה

היכלי תורה

ערש"ק פרשת שמיני כג ניסן תשס"ט ♦ דף היומי בבלי: בבא קמא קי ירושלמי: בבא קמא כו

דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו

נושאי הדף בעלון

- אסף כסף עבור כלה, ומתה הכלה.....בבא קמא קי
- תפילת מוסף לפני שחרית.....בבא קמא קיא
- עדות על מלמד תינוקות שלא בפניו.....בבא קמא קיב
- עדות על קרקע שבחזקת יתומים.....בבא קמא קיג
- העתקה במבחנים.....בבא קמא קיד
- דין בער"ש ועיו"ט.....בבא קמא קיז
- דין בניסן ותשרי.....בבא קמא קיח
- כתב יד של המגן אברהם שנמצא לאחר מלחמת העולם.....בבא קמא קיט
- המציל מן הנהר.....בבא קמא קכ
- צער בעלי חיים לצורך הכנת תרופות.....בבא קמא קכז
- גנב ומכר ולא נת"אשו הבעלים.....בבא קמא קכח
- גנב ופרע בחובו.....בבא קמא קכט
- האם עשיר צריך לשלם יותר עבור צרכי ציבור.....בבא קמא קל
- כפתור ופרח.....עמוד 5

בגמרא: תנא דבי רבי ישמעאל, "זאת החיה אשר תאכלו", מלמד שתפס הקדוש ברוך הוא מכל מין ומין, והראה לו למשה ואמר לו: זאת אכול, וזאת לא תיכול.
ברש"י: מלמד שהיה משה אוחז בחיה ומראה אותה לישראל זאת תאכלו וזאת לא תאכלו.

יש לתמוה, מאי כולי האי, כיון שנתן הקדוש ברוך הוא סימנים ברורים להבדיל בין הטהורה לטמאה, למה היה צריך להוסיף ולהראות לו את החיות עצמן. והלא מאחר שסמכה התורה לדורות על סימנים, בודאי יכולים אנחנו ללמוד מהם להבדיל בין הטהורות לטהורות בלי שיפול ספק בלבנו, שאם לא כן, גם ראיית הבהמות באותו דור לא הועילה מאומה לדורות הבאים.

אולם באמת לפי מה דקיימא לן שבהמה טהורה שילדה מין בהמה טמאה הולד טהור, וכן איפכא בהמה טמאה שילדה בהמה הולד טמא, ואם כן תתכן בהמה שלפי סימניה היא טהורה, ובכל זאת היא אסורה באכילה מחמת שנולדה מטמאה, וכן להיפך. אמנם לדורות אין אנו חייבים לחשוש לזאת, וכאשר באה לפנינו בהמה שלפי סימניה היא טהורה, מכיון שרוב בהמות שיש בהן סימנים אלו טהורות הן, רשאים אנו לאוכלה.

אבל הדור שנצטוו מפי הקדוש ברוך הוא להבדיל בין הבהמה הטהורה לטמאה, מכיון שלפני הקדוש ברוך הוא אין ספק, הודיע למשה רבנו באותה שעה הנולדים מן הטהורים שאין בהם סימני טהרה, והנולדים מן הטמאים שאין בהם סימני טמאה. כיון שהודיע הקדוש ברוך הוא למשה, הוצרך להודיע לישראל.

ע"פ פנים יפות

צבא קמח הי

אסף כסף עבור כלה, ומתה הכלה

במשנה מבואר שאם נתן הגזלן את הכסף לאנשי משמר, ומת קודם כפרה אין יורשי הגזלן יכולין להוציא מיד הכהנים. ובסוגיין אמר אב"י ש"מ כסף מכפר מחצה, שאם תאמר שאינו מכפר יחזור הכסף ליורשים, משום שעל דעת כן שלא יתכפר לו לא נתן.

בהגהות מיימוניות (גזילה פ"ח הי"א, הו"ד בים של שלמה ב"ק פ"ט ס' סו) כתב, מכאן נראה שאדם שנתנו לו אחרים סיוע על מנת להשיא את בתו, ונמנע ולא השיאה שחייב להחזיר המעות לנותנו, שלא נתנו אלא על דעת להשיאה.

והנה בשו"ת הרא"ש (כלל לב ס' ו) נשאל, על לאה שנשבת בין הישמעאלים, ואמה הלכה אל הקהילות וקבלה ת"ר זהובים לצורך פדיונה, והרי הם מונחים ביד נאמן. ועתה נשמע שנשאת לישמעאל אחד וילדה שני בנים, ואומרת אמה כיון שנטמעה בין הישמעאלים, שיחזירו לה הממון שהפקידה ביד נאמן, והקהל לא רצו אלא שיעשה ממנו הקדש לפדיון שבויים, שיפדו מן השבח והקרן יהיה קיים.

והשיב הרא"ש מה שרצית לומר שזכתה היא ובניה במעות שנגבו לצורך פדיונה, אינו נראה בעיני. ומה שאמרינן שמותר דמי פדיון שבוי נותנים לשבוי, הוא רק כשנעשית המצוה שנגבית הממון בשבילה, ומה שהותרו המתנדבים יותר מכדי פדיונה זכה בהן השבוי, מאחר שהתנדבו לצרכו, אבל בנדון זה, שנטמעה בין הכותים ונשאת וילדה בנים, ודאי לא זכתה במעות, כיון שהתנדבו לפדיונה, ולא יזכו בניה אחריה, שעל דעת כן לא התנדבו. וכן מצינו שאין לשנות בנדבת המתנדבים אלא לדעת מי שנתנה, כמבואר (ב"מ עה): מגבית פורים לפורים, ואין העני רשאי ליקח מהם רצועה לסנדלו אא"כ התנה במעמד אנשי העיר, ולכך לא זכתה בהן השבויה.

ופסק, שאם היה אפשר להחזיר לכל אחד מה שנתן, זה היה הנכון והישר, כי התנדבו לצורך פדיונה ולא יצא מרשותם עד שתפדה, אבל זה אי אפשר כי יוציאו כסף יותר מן הקרן בכדי להחזיר לכל אחד מה שנתן, ולכך יעשו בהם צרכי רבים, ויותר הוא טוב לפדיון שבויים כאשר אמרו הקהל, ויהיה הקרן קיים, אם תוכל לפדות באחרית הימים אותה שבויה שתפדה בו.

ובשו"ת מהרש"ם (ח"ג ס' רצז אות ג) נשאל בדבר אחד שקיבץ מעות עבור אביו, ולא הספיק לשלחם אליו עד שנודע לו שאביו נפטר, מה לעשות במעות. השואל כתב שיען שא"א לו להחזיר לכל אחד ואחד נדבתו, וליורשים אין זכות בהם, לכן ינתן לטובת נשמת הנפטר ללומדי משניות.

בתשובתו הביא **המהרש"ם** דברי **היש"ש**, שחייב להחזיר המעות לנותנים, ושכן פסקו הרבה אחרונים. וכן הביא בשם **המח"א** (צדקה ס' ו) שמוכח ג"כ שאינו חייב ליתן ליורשיו שאינן צריכין לצדקה. ואם אינו יכול להחזיר, כתב שיעשה בהם צרכי רבים כמבואר בתשובת **הרא"ש**.

צבא קמח היא

תפילת מוסף לפני שחרית

הרמב"ם (תפילה פ"ג ה"ה) כתב, תפלת המוספין זמנה אחרי תפלת השחר, **והב"י** (או"ח ס' רפו) הוסיף בשם **הרשב"א**, שנראה מהתוספות שאם הקדים תפלת מוסף לשל שחרית יצא, וכך פסק **הרמ"א** (שם ס"א) למעשה, שאם התפלל אותה קודם תפלת שחרית יצא. **ובמ"ב** (סק"ה) כתב שיצא בדיעבד.

בפוסקים דנו אודות אדם שבא לביהכנ"ס מאוחר בשעה שהציבור עומד כבר לפני תפלת מוסף, אם יצטרף איתם להתפלל קודם מוסף עם הציבור, או שיתפלל ביחידות על הסדר שחרית קודם ואח"כ מוסף.

בשערי תורה (תרע"ב ח"ו קו' א ס"ב) כתב בעל **המחזה אברהם**, שכוין שקיי"ל שתפילות תקנו כנגד קרבנות התמיד, ותפלת שחרית הוא כנגד תמיד של שחר, וקיי"ל בסוגיין מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר ת"ל 'וערך עליה העולה' עולה ראשונה, וזה הוא מצוה מדאורייתא והתוס' במנחות (מט. ד"ה ת"ל) נסתפקו אם אפילו בדיעבד פסול, ואפילו אם לא פסול בדיעבד עכ"פ מצוה מדאורייתא שלא יהיה דבר קודם לתמיד של שחר ואין זה מטעם תדיר קודם וכו', וא"כ הדבר פשוט שאין להקדים מוסף לשחרית משום תפילה בציבור.

כיוצא בזה כתב **בשו"ת מהרש"ג** (ח"א ס"י כב), **ובשו"ת ויען יוסף** (או"ח ס' קג) מכמה טעמים. וכן **בשו"ת אגרות משה** (או"ח ח"ד ס"י סח) כתב שמסתבר שאף אם נאמר שמעלת תפילה בציבור עדיפה מתמיד מאיזה טעם, אין להקדים לשל שחרית אפילו בשביל תפילה בציבור, משום שהרי אנו למדים מהפסוק 'וערך עליה העולה' שהוא איסור להקטיר קודם תמיד של שחר, ולא מצינו שתפלת צבור עדיפה מזה, ולכן אף שבדיעבד יצא, מסתבר שלכתחילה לא יתפלל מוסף קודם שחרית אף בשביל תפלה בציבור. ועיי"ש שהוכיח שאף להטעם שתדיר קודם, יתפלל שחרית תחילה כשיטת **הרא"ש** שתדיר קודם דוחה תפילה בציבור.

אולם **בבאר יצחק** (ס"י כ) כתב, שאם לא ימצא אח"ז להתפלל בציבור יתפלל עכשיו מוסף עמהם, ואח"כ יתפלל שחרית, וטעמו שמה שיתפלל מוסף עם הציבור נחשב מקודש יותר, וזה איבעי' בזבחים (צא). מה עדיף מקודש או תדיר, ופסק **הרמב"ם** (תמידין פ"ט ה"ב) שיעשה איזה מהן שירצה, ולכן יתפלל כאן המקודש קודם דהיינו תפילה בציבור המקודשת יותר.

ולאחר שפלפל בענין באריכות כתב, שזה רק לענין שבת ויו"ט שגם בשחרית אינו מתפלל רק ז' ברכות, אכן בימות החול כמו בר"ח וח"ה, עדיין יש לדון כיון שבשחרית מתפלל י"ח שלימות, ובמוסף רק ז' ברכות, אפשר שמחמת זה נקרא תפילת שחרית בשם מקודש יותר ממוסף.

יום ראשון כה ניסן

צבא קמח היג

עדות על מלמד תינוקות שלא בפניו

בבית יוסף (ח"מ סי' כח) הביא דברי **הרא"ש והרשב"א והרמ"ה** ושאר פוסקים, הסוברים שאפילו בדיעבד אם קבלו בי"ד עדות שלא בפני בעל דין, אין זה נחשב עדות לדון על פיהם. ולא כהמרדכי בשם ראב"ה וראב"ן הסוברים שבדיעבד הוא עדות.

המאירי (בסוגיין) כתב, עברו הבי"ד וקבלו העדות שלא בפני בעל דין, הסכימו קצת גאונים שגומרים את הדין על פיו. ובתלמוד המערב יראה שאם ערער ערעורו קיים, עד שיחזור ויעיד בפניהם. וכן הסכימו שבענין איסורים מקבלין עדים שלא בפני בע"ד, כגון אם באו עדים והעידו שלא בפניה שנתקדשה לפלוני, או שנטמאו טהרותיו, מקבלים עדותם שזכות הוא לו להפריש אותו מאיסור, ואפילו היה נראה לדין שיש שם צד רמאות לא יקל בדבר.

כיו"ב כתב **בשו"ת הרשב"ש** (סי' מו), שאע"פ שאין מקבלים עדות שלא בפני בע"ד, מעשים בכל יום שמקבלים בעדות אשה. וביאר, שהטעם הוא כי כל ישראל בעלי דין בכל דבר שמסור לערוה וכו'. וחובה על כל ישראל וכל בתי דינים לגדור פרצות לבל ישוטטו השועלים בחוצות. ולכך הם בעלי דין בדבר בקבלת עדותם.

וכתב, ומצאתי שכ"כ **הרמב"ן** בתשובה, שאע"ג שעדות שנתקבלה שלא בפני בע"ד, אפילו בדיעבד אינה עדות, מ"מ לענין גיטין וקידושין מועלת עדות זו, משום שבאיסורים כולם בעלי דין.

והנה **בשו"ת שואל ומשיב** (מהדו"ק ח"א סי' קפה) נשאל בדבר מלמד תינוקות שנתקבלה עדות שלא בפניו, על אשר הוא עובר עבירות חמורות ועפ"ז רוצים לסלקו ממשרתו, ולאחר שדן שם בכמה פרטי דינים על קבלת עדות, כתב אוי לנו שבימינו עלתה כך שיהיה איש כזה מלמד תינוקות של בית רבן אשר הבל פיהם טהור, ויש לחוש שהבל פיו הטמא יטמא אותם, וע"כ על דעת שמהראוי להסיר כתר המלמדות מעל ראשו, ויחושו לנפשם עד אשר ישוב בתשובה שלימה ובסגופים כראוי, ואז ישוב לקבל דברי חבירות ויהיה לו לכפרה על חטאיו, וכל זמן שאינו מתודה על חטאיו לא שייך תשובה.

וביאר שאף שקבלת העדות היא שלא בפניו, מ"מ לאפרושי מאיסורא אין צריך לגבות בפני בע"ד עיי"ש, ועוד שדוקא היכן שאנו מוציאים אותו מחזקת כשרותו, בזה אומרים שסתם כל אדם בחזקת כשרות וא"א לפסלו שלא בפניו, ובפרט לקפח פרנסתו, אבל כאן הרי אינו נפסל בשביל זה מחזקת כשרותו, רק שאנו אומרים שמלמד תינוקות צריך להיות ירא וחרד לדבר ד' יותר משאר בני אדם, וכאן אנו רואין שהוא אדם קל, ע"כ צריכין אנו להרחיקו שישוב בתשובה שלימה, א"כ על זה לא שייך שום קבלת עדות שלא בפני בע"ד, וכל שנשמע עליו קול כזה כדאי בזיון וקצף שיהיו מלמד שם עד שישוב בתשובה שלימה.

עדות על קרקע שבחזקת יתומים

קרקע שהיתה בחזקת קטנים, ובא אחד וטען שלקחה ממורישם, ויש לו עדים שהחזיק בה ואכלה שני חזקה בחיי אביהם, אין מוציאים אותה מידם עד שיגדילו, לפי שאין מקבלים עדות שלא בפני בעל דין, ואין הקטן נחשב כבעל דין העומד לפניו. אבל אם הוציא המערער שטר שהיא לקוחה בידו, וקיים את השטר, מוציאים הקרקע מידם אחר שמעמידים להם אפוטרופוס.

יום שני כו ניסן

צבא קמח היג

העתקה במבחנים

בשו"ת אגרות משה (ח"מ ח"ב סי' ל) נשאל, אם יש להתיר להתלמידים לגנוב את התשובות להשאלות במבחני הסיום שעושה המדינה, כדי להונות ולקבל את התעודות שגמרו בטוב.

והשיב, הנה דבר זה אסור לא רק מדינא דמלכותא אלא מדין התורה, ואין זה רק גניבת דעת שהוא ג"כ אסור, כמו שאמר שמואל בחולין (צד). שאסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של עכו"ם, וכ"ש כאן שהוא גניבת דעת לכל העולם אף לישראל, אלא שהוא גם גניבת דבר ממש, שהרי כשירצה לפרנסתו במשך הזמן להשכיר עצמו אצל אחד לעבוד בעסקיו, ורוצים ברוב הפעמים במי שגמר היטב למודי החול שלו, והוא יראה לו התעודה איך שגמר בטוב ועל סמך זה קבלוהו שזהו גניבת ממון ממש.

ואין לו לטעון ולומר שאף אם קבלוהו לעבוד אצלו על דעת כן הרי הוא כמקפיד על דבר שאינו צריך, שבזה רשאי לשקר, שאף אם הוא אמת שאין להקפיד בזה אם יש לו תעודה, הרי הוא ודאי מקפיד בזה ובטלה קבלתו לעבודה, וגם שאסור לשקר בכל אופן אף שאינו נוגע לשום דבר, וגם אם ידע שהוא משקר לא היה סומך עליו בכלום, ויגרום שיחשוד אדם אחר כשיחסר איזה דבר, שהרי אותו לא יחשוד מחמת שלמד בישיבה ומחזיק לת"ח ואיש נאמן, ויסלק להאחר ממשרתו אף שהאמת שהאחר לא לקח, ואם היה יודע שזה שלמד בישיבה שיקר לו לא היה בטוח לסלק את האחר.

ועוד כאן שמקפידים אנשים על זה, ודאי שייך להקפיד בזה שהרי יש ודאי דברים שמי שהוא בקי בלמודי חול הוא יותר יודע בעניני עסקי פרנסה ממשא ומתן, וממילא ודאי אסור אף למחשבתו שירויח עי"ז בלמוד התורה, משום שילמד פחות לימודי חול, שגם בשביל למוד התורה אסור לגנוב. ואם חשקה נפשו בתורה אין לו לדאוג שמה לא ידע כל כך, ולא יהיה לו סימן טוב בלימודי חול אלא יצליח גם בזה, והאמת שאין בזה ענין בטול תורה, מאחר שהרי הולך ללמוד למודי חול, והוא רק עצלות בעלמא כשלומד באופן שלא לידע, כי הזמן הוא עכ"פ מבטל, ואדרבה מתרגל שלא לידע מה שלומד ומתרגל לעצלות.

דין בער"ש ועיו"ט

אין דנין בע"ש ובעי"ט, ואם הזמינו לבעל דין לבא לב"ד בזמנים אלו, א"צ לבא. ואפילו אם הזמינוהו לבא אחר שבת וי"ט ולא בא, אין קונסין אותו. ויש מי שכתב דעכשיו בזמן הזה דנין בע"ש ובעי"ט משום בטול מלמדים, ודוקא לענין ממון יש להקל, דהפקר בית דין הפקר. אבל בדבר איסור, אין להקל. ונ"ל דאין להקל אלא דווקא לפעמים בדרך אקראי, אבל אין קובעים בית דין בע"ש ועי"ט, וכן נוהגין.

דין בניסן ותשרי

אין קובעין זמן לבוא לדין בניסן ותשרי, למי שאינו בעיר, אבל אם הזמינו בניסן ותשרי לבא אחר כך, קונסין אותו אם לא בא. וי"א דאין לקבול בבית הכנסת בניסן, ולא בימים נוראים, אפילו על בני כפרים שבאו למנין, אלא קובעים להם זמן אחר הרגל. ואם יש דחייה ורמאות, דנין לאלתר. ויש מקומות שנהגו שאם התחילו לדון קודם ניסן ותשרי, קבעין זמנא אף בהם, והיכא דנהוג, נהוג.

כתב יד של המגן אברהם שנמצא לאחר מלחמת העולם

בשו"ת אמרי יושר (ח"ב סי' נט) כתב על ספרים ששללו החיילים הרוסים במלחמה והיו עומדים לאיבוד, ואדם מצאם, שהרי הוא כמציל מזוטו של ים והרי הם שלו, שהרי הבעלים התייאש מהם, וביאר שמה שכתבו הפוסקים שבספרים אינו מתייאש היינו דוקא בסתם גויים שכוונתם לממון, ומשום שאומרים שמסתמא ימכרנו לישראל, אבל באנשי חיל אלה שעושים להכעיס ואינם מחפשים אחר קונים, בסתם הרי זה יאוש אף בספרים, ועיקר הדבר תלוי בהתנהגות אנשי החיל.

ובמנחת יצחק (ח"ח סי' סט אות ב) דן אודות אדם שמצא אחר מלחמת העולם השנייה כתב יד של המגן אברהם, ואינו רוצה להחזיר ליורשים בטענה שהוא כאבידה ששטפה נהר, ונתייאשו ממנו.

והביא **המנח"י** את דברי האמרי יושר הנ"ל וכתב ע"ז, שאם האמרי יושר כתב דבריו הנ"ל שיש בזה יאוש בעלים, על אף שהמעשה אצלו היה אחרי מלחמה העולמית הראשונה שאז היה רק מלחמה רגילה בין המדינות, ורק היו בין אנשי החיל הרוסים רשעים ששללו שלל ואף ספרים, וקנו מהם, כי רצו לחתכם לחתיכות דקות ולעשות מהם נייר, ובכ"ז נסתפק השואל אם הוא כמציל מזוטו של ים, משום שהוא אבוד מכל אדם וכו', הרי בנידון זה בלחמת העולם השנייה גרע הרבה יותר, כיון שגזירתם היתה חורבן העולם, ובדאי הרי זה כאבוד מכל אדם ויאוש גמור, שהרי אפילו מהחיים התייאשו האנשים ר"ל, ומכ"ש מהונם וכו'.

ולכן סיים שם שעל אף שגם **בשו"ת משמיע שלום** עמד לדון בענין הגזירות שהיו בעת גזירת הבאלשעוויקען ברוסיה, שסגרו כמה בתי כנסיות וכו', והצילו אנשים חפצים וספרים וכו', וכתב לחלק בזה בין ספרים לשאר חפצים שבספרים אין יאוש, מ"מ נראה שבענין מלחמת העולם השנייה אין לחלק בזה, ונראה שגם בנוגע לספרים יש יאוש, ולא שייך מש"כ במרדכי והובא **ברמ"א** (ח"ו סי' רלא ס"ח) שבספרים לא מתייאשים, משום שיודעים שאין מוכרים רק לישראל עי"ש, משום שבענינינו נתייאשו אפילו מהחיים ר"ל, וכש"כ מהספרים.

המציל מן הנהר

המציל מהארי והדוב וזוטו של ים ושלוליתו של נהר, הרי אלו שלו אפילו הבעלים עומד וצווח. ומ"מ טוב וישר להחזיר. ואע"פ שמדינא אין חייבים להחזיר אבידות אלו, אם גזר המלך או ב"ד חייב להחזיר מכח דינא דמלכותא או הפקר ב"ד הפקר. ולכן פסקו בספינה שטבעה בים, שגזר המושל וגם הקהלות שכל מי שקונה מן העובדי כוכבים שהוציאו מן האבידה ההיא שיחזיר לבעליו, שצריכים להשיב, ואין לו מן הבעלים אלא מה שנתן.

ואם יש מכשולות בנהר שעל ידי כן דבר הצף בו עומד שם, אם הוא דבר שיש בו סימן מסתמא לא הוי יאוש. ואם הוא דבר שאין בו סימן, אם הבעלים יכולים להציל והן רודפין אחר האבידה, או שאינם שם, שאילו היו שם אפשר שהיו מצילין, לא זכה בהן המוצא אבל אם הוא דבר שאינו יכול להציל מיד, והוא עומד ואינו רודף אחריו, ודאי מתייאש וזכה בהם המוצא. ואם יש ספק אם הבעלים היה שם בשעת יאוש או אם השתדל בהצלה, אין זה יאוש ושייך לבעלים.

צער בעלי חיים לצורך הכנת תרופות

בשו"ת שבות יעקב (ח"ג סי' עא) נשאל מרופא מומחה אם מותר לעשות רפואה, דהיינו להמית בהמה טמאה כגון כלב או חתול מפני ספק פקוח נפש, לפי שאותה רפואה עדיין אינה בדוק ומנוסה, ויש לבחון אותה ע"י שמשקה כן לחתול או לכלב לראות אם ימותו מזה.

והשיב, שעיקרה של דין זה כבר אמורה בתשובת משאת בנימין, הביאו **בט"ז** (יו"ד סי' קיז סק"ד), וכן פסקו עוד אחרונים, והעלו הלכה למעשה שכל דבר שיש בו שום צורך, או לרפואת הגוף או שום הנאת ממון אין בו שום חשש איסור בל תשחית או צער ב"ח, ואפילו משנת חסידים אין כאן, עי"ש.

והוסיף **שהרמ"א** (אבהע"ז סי' ה ס"ד) פסק שכל דבר הצריך לרפואה או לשאר דברים, אין בו משום איסור צער בעלי חיים, ולכן מותר למרוט נוצות מאוזות חיות, ואין לחוש משום צער בעלי חיים, ומ"מ העולם נמנעים משום שהוא אכזריות.

ראיה לדברי **הרמ"א** הביא ממה שאמרו בע"ז (ל:): שמוותר ליתן לחתול שלו משקים מגולים אע"פ שמכחישין אותו, וכמבואר בתוס' בסוגיא (ד"ה ולא ישקה), הרי שאין בזה חשש איסור כלל.

ומה שהחמיר **הרמ"א** במריטת נוצות שהעולם נמנעים משום אכזריות, היינו דוקא במריטת נוצה שעושה מעשה בידים, והעוף מרגיש מאוד הצער בשעת כל מריטה ומריטה, משא"כ בנדון שלפנינו של השואל שאינה מרגשת כלל צער בשעת אכילה ושתיה זאת, רק שאח"כ גורמות חולי ומכאוב והוא לרפואת אדם, נראה פשוט שאין כאן חשש איסור אפילו ממידת חסידות.

גנב ומכר ולא נתייאשו הבעלים

הגונב ומכר ולא נתייאשו הבעלים, ואח"כ הוכר הגנב ובאו עדים שזה החפץ שמכר פלוני הוא גנבו בפנינו, חוזר החפץ לבעלים והבעלים נותנים ללוקח דמים שנתן לגנב, מפני תקנת השוק, והבעלים חוזרים ועושים דין עם הגנב. ואם גנב מפורסם הוא, לא עשו בו תקנת השוק, ואין הבעלים נותנים ללוקח כלום, אלא חוזר הלוקח ועושה דין עם הגנב ומוציא ממנו דמים שנתן לו.

וי"א דאף בגנב מפורסם עשו תקנת השוק וצריך להחזיר ללוקח מעותיו, אלא אם כן ידע הלוקח שזה הדבר שקנה גנב, שאז צריך להחזיר בלא דמים. ואפילו הגנב אין צריך להחזיר לו מעותיו, דודאי נתן לו לשם מתנה, הואיל וידע שאינו שלו וקנאה. ואם אמר הלוקח: לטובה נתכוונתי, נאמן וצריך להחזיר לו מעותיו אפילו בגנב מפורסם, לכ"ע.

גנב ופרע בחובו

גנב ופרע בחובו גנב ופרע בהקיפו אין בזה תקנת השוק אלא הבעלים נוטלים הגניבה בלא דמים וישאר חוב אלו על הגנב כשהיה, משכן הגניבה בין שמשכן אותה ביתר על דמיה או בפחות מדמיה הבעלים נותנין לבעל המשכון וחוזרין ועושין דין עם הגנב, אלא אם כן היה גנב מפורסם.

צבא קמח קטן

האם עשיר צריך לשלם יותר עבור צרכי ציבור

היש"ש בסוגיין (ב"ק פ"י ס"י מ"ב) כתב, שלצורך מצוה או תורה מחשבים לפי גולגולת, שהשתתפות לצורך מצוה ותורה, שוה לכל בין המרבה בין הממעט, רק שיכוין לבו לשמים.

המרדכי (ב"ב ס"י תעח-ט) כתב בענין ציבור שאין להם משמע שסובר שמחשבים בזה לפי ממון עשיר לפי עשרו ויחלץ עני בעניו, מטעם דכל דבר שתלוי בממון ולא בסכנת נפשות אין מחשבין אלא לפי ממון.

וכן פוסק הרמ"א בחו"מ (סי' קסג ס"ג) דבמקום שבני העיר מושבין ביניהם מלמד תינוקות שאין אביהן של תינוקות יכול לשכור לבניהם ויצטרכו הקהל ליתן השכר, גובין לפי ממון, וכן בשכר החזן, וכן בנין בית הכנסת גובין לפי ממון.

אלא דלענין שכירת חזן כתב השו"ע (סי' נג סכ"ג) שגובין לפי ממון, והרמ"א הגיה וכתב, וי"א שגובין חצי לפי ממון וחצי לפי נפשות וכן הוא מנהג הקהלות, והט"ז (ס"ק יד) הסביר הטעם, מפני כי יש סברא לומר שהעני צריך לחזן כמו העשיר, ויש לפעמים שהעשירים נותנים יותר ממון להחזן שקולו ערב יותר על כן עשו פשרה זאת. ועיי"ש במחצית השקל שעמד על סתירת דברי הרמ"א אהדדי, ותירץ שבחו"מ כתב לפי הדין, ובאו"ח כתב לפי המנהג, ונפ"מ במקום שאין מנהג שאזי יש לעשות עפ"י הדין ולגבות לפי ממון.

ועיי"ן בפ"ת חו"מ (סי' קסג סק"ד) שה"ה שנוהגין שגובין שכירות של הרב וחזן ושמש חצי לפי הסכום וחצי לפי הנפשות. וכאמור עפ"י המחצית השקל, כל זה הוא דווקא במקום שיש מנהג, אבל במקום שאין מנהג אזי יש לעשות עפ"י הדין ולגבות הכל לפי ממון.

ועל זה שאיתא בחו"מ (שם) ששכירות מלמד גובין לפי ממון, כתב הביאור הגר"א (ס"ק פה) הטעם מפני: שכ"ז בכלל צרכי העיר וצדקה, ובפ"ת (יו"ד ס"י רנ סק"ז) כתב בשם הצמח צדק שבית חתנות ומקוה גובין לפי הממון, ואפי' לדברי מי שסובר שבחזן גובין חצי לפי ממון וחצי לפי נפשות, דחזן שאני, ע"ש מילתא בטעמא.

ובתשובת מהר"מ פדואה (סי' מב) כתב שנהגו לגבות כל הגביות של דבר שבקדושה בפרט שכירות ובנין בית הכנסת, חצי לפי הממון וחצי לפי מספר הנפשות, ומסיים שם הנחלת שבעה שכ"כ כל גאוני ק"ק פראג והם הגאונים מהר"ר ישעיה סג"ל ומהר"ר אפרים, ובעל תיו"ט ומהר"ר פנחס הורוויץ, ועוד שאר גדולים עמיהם, דנוהגים לגבות כל דבר שבקדושה חצי על הערך וחצי לפי ראש הבית, ושמאחר שהוא מנהג כל ישראל וכתבו כן האחרונים דאין לך מנהג ותיקון וד"ת גדול מזה דיש לגבות כל דבר שבקדושה חצי לפי הממון וחצי לפי ראש הבית, פשיטא דאין לזוז מדבריהם וכל הפוסק כנגדם הוי כטועה בדבר משנה, ואין לקבוע מנהג כנגדם, ע"ש.

לרישום ועדכון שיעורי תורה ניתן לשלוח

פקס ל: 03-543-5757

טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו

'ואם בת היא' וגו' (שמות א טז), נתכוון ג"כ בזה כדי שבאמצעות ענין זה, לא ירגישו בדבר הנשים היולדות כשיראו שלפעמים ולדותיהן מתקיימין לא יחשדו במילדות, והם לא יבחינו כי הורגים הזכרים ולא הנקבות ואולי שצוה עליהן לבל יודיעו הזכר אלא יאמרו שהנולד נולד מת, שבאמצעות כן יסתר החשד.

והנה עצת חכמה יעץ פרעה בדבר זה, לבל יוכלו עלות מהארץ, והוא כי באמצעות שיהרגו כל זכר ויתרבו הנשים והן האשה טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו (קידושין ז. ב"ק קיא.), ויתחברו נשי ישראל עם המצריים ויתחתנו בהם, ומעתה אין מציאות לעלות מן הארץ כשהיו לעם אחד, גם יפגימו הנפשות הקדושות בערבוב הנפשות הטמאות ויהיו שם עד עולם ב"מ ותמצא שאמרו רז"ל (ויק"ר לב ה) שלא נגאלו ישראל עד שהיו בהם ד' דברים, ואחד מהם ששמרו עצמן מן העריות, ועל זה מפורש בקבלה (שה"ש ד יב) גן נעול וגו', ואם היו מתחתנים עם המצריים לא היתה ב"מ תקומה לשונאיהם.

(אור החיים שמות א טז)

דינא דמלכותא דינא

'ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות'. ירמוז כי ידוע מלכות הוא בחינת דין על דרך דינא דמלכותא דינא, ומרדכי גימטריא רב חסד, וידוע (עיי"ן בראשית רבה יב) כי העולם לא היה יכול להתקיים במידת החסד לבד שלא היה עונש לרשעים, ושיתף מידת הדין עם מידת הרחמים. והוא שמרמז ומרדכי היינו רב חסד, יצא מלפני המלך מלך מלכי המלכים הקב"ה בלבוש מלכות, היינו בשיתוף מידת הדין בחינת מלכות עם מידת החסד והרחמים והבן.

(דגל מחנה אפרים, דרוש לפורים)

מנין לגזל הכנעני שהוא אסור וכו' בזמן שהן מסורים בידך ולא בזמן שאינם מסורין בידך

והטעם בזמן שישראל על אדמתן, הם זוכין משלחן גבוה וקא אכלי אפתורא דמלכא, וא"ה לא אכלין רק גרמי, וא"כ שלנו הוא הכל. אבל בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום, אזי אין סעודתא דמלכא בשבילנו, רק סעודתא דמלכא אתיהיב לכלבי, א"כ אסור לגזול אותם אז, ועל זה אמר דוד (תהלים כג ו) 'תערוך לפני שלחן', שיהי' שולחן של גבוה בשבילי, וא"ה יחזו ויבושו נגד צוררי.

(מגלה עמוקות, משפטים)

עבדי הם ולא עבדים לעבדים

השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין. דהנה באשר בעוה"ר היצה"ר מושל על האדם הנה נעשה עבד לו וסר למשמעתו בכל אשר יפתנו חלילה, וזהו נקרא בחי' עבדים לעבדים, והתורה אמרה כי עבדי הם ולא עבדים לעבדים, אבל העוסק בתורה לשמה הוא הנקרא בן חורין כמאמרם ז"ל (אבות ו ב) אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה. וזה שאנו מבקשים לשנה הבאה נהי' בני חורין כמו בעת מתן תורה במעלה העליונה, כמ"ש רז"ל (אבות ו ב) חרות על הלוחות, אל תקרי חרות אלא חירות על הלוחות.

(תפארת שלמה, רמזי פסח)

יש גמרא לכל בחור

לקראת הזמן הבעל"ט
ניתן יהיה להשיג את כל המסכתות
בחנויות הספרים המובחרות

להזמנות מרוכזות לישיבות ולשיעורי דף היומי.

מו ט י 9 7 6 8 6 7 6 9 - 0 5 2

מוקד הזמנות:

1800-22-55-66

להשיג בחנויות הספרים המובחרות

להגדיל תורה ולהאדירה